

Samtalet fyra minuter i ett

Berättelse

Det var torsdagen den 6 oktober 2011. Tomas Tranströmer var hemma i sin lägenhet på Södermalm i Stockholm. Han var 80 år gammal och en av världens mest kända poeter. Hans dikter var översatta till många språk.

Men Tomas var sjuk. År 1990 hade han fått en stroke. Efter det kunde han bara tala mycket lite. Den här dagen satt han hemma tillsammans med sin fru Monica och lyssnade på musik. Musiken hade alltid varit viktig för honom.

Varje år i oktober bestämmer Svenska Akademien vem som ska få Nobelpriset i litteratur. Det är ett av världens finaste priser. Många trodde att Tomas kunde få det, men han hade väntat länge. Han och Monica hade ätit lunch. Klockan blev tolv, och ingen ringde. De tänkte att det nog inte skulle bli något pris i år heller.

Men strax före klockan ett ringde telefonen. Det var Peter Englund, sekreteraren i Svenska Akademien. Han ringde bara fyra minuter innan nyheten skulle berättas för hela världen. Han hade ett enkelt och stort budskap: Tomas Tranströmer fick Nobelpriset i litteratur.

Tomas blev mycket förvånad. Strax efteråt berättade Akademien nyheten för alla journalister. Tomas fick priset "för att han i förtätade, genomlysta bilder ger oss ny tillgång till det verkliga". Det betyder att hans korta dikter hjälper oss att se världen på ett nytt sätt.

Utanför lägenheten samlades reportrar. Monica talade med dem, för Tomas kunde inte tala så mycket själv. Hon sa: "Han trodde inte att han skulle få uppleva det här." En man som nästan hade förlorat sin röst hade nu fått världens kanske finaste pris för just sina ord.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
en lägenhet	en bostad i ett hus
en poet	en person som skriver dikter
översatt	ändrad till ett annat språk
en stroke	en allvarlig sjukdom i hjärnan
en akademi	en grupp lärda personer
en sekreterare	här: den som leder och talar för en grupp
ett budskap	något viktigt man vill säga
förvånad	överraskad
en journalist	en person som arbetar med nyheter
en reporter	en journalist som rapporterar

ORD**FÖRKLARING**

uppleva

Jag vill uppleva något nytt i sommar.

Läsförståelsefrågor

1. Var var Tomas Tranströmer den 6 oktober 2011?
 1. på ett sjukhus
 2. hemma i sin lägenhet på Södermalm
 3. på en resa utomlands
2. Vad gjorde Tomas när nyheten kom?
 1. han lyssnade på musik hemma
 2. han höll ett tal
 3. han spelade fotboll
3. Vem ringde och berättade om priset?
 1. Monica Tranströmer
 2. en journalist
 3. Peter Englund från Svenska Akademien
4. Varför talade Monica med reportrarna i stället för Tomas?
 1. Tomas ville inte tala med dem
 2. Tomas kunde bara tala mycket lite efter sin stroke
 3. Tomas var inte hemma
5. Stämmer påståendena? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Tomas fick en stroke år 1990.
 2. Peter Englund ringde fyra minuter innan nyheten berättades för världen.
 3. Tomas och Monica firade med en stor fest på en restaurang.
6. Vad betyder det att hans dikter ger oss "ny tillgång till det verkliga"? Förklara kort. (öppen fråga)
7. Varför tror du att det var extra speciellt att just Tomas fick ett pris för ord? (inferens)

Facit

1. hemma i sin lägenhet på Södermalm
1. han lyssnade på musik hemma
1. Peter Englund från Svenska Akademien
1. Tomas kunde bara tala mycket lite efter sin stroke
1. ja b) ja c) det står inte i texten
- Exempel på svar: Att hans korta dikter hjälper oss att se vanliga saker i världen på ett nytt och tydligt sätt.
- Exempel på svar: Han hade nästan förlorat sin röst efter stroke, men fick ändå världens finaste pris för just sitt språk och sina ord.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten är skriven i preteritum och zoomar in själva ögonblicket då priset tillkännagavs. Den kompletterar den biografiska texten, som mer beskriver hela livet. Tema: ett efterlängtat erkännande. Bra för att öva preteritum och tidsuttryck (strax före, efteråt, innan). Var respektfull kring sjukdomen och lägg tonvikten på glädjen.

Diskussionsfrågor

- Tomas hade väntat länge på erkännande. Hur känns det att vänta länge på något viktigt?
- Musiken var viktig för Tomas när han inte kunde tala. Finns det något som är ett "språk" för dig, utöver ord?
- Vad gör en nyhet riktigt stor och minnesvärd?
- **Skriv (4 meningar):** Skriv om en gång då du fick en oväntad och glad nyhet. Var var du, och vad gjorde du?

Källor och faktagranskning

- Wikipedia: Tomas Tranströmer – https://sv.wikipedia.org/wiki/Tomas_Transtr%C3%B6mer
- NobelPrize.org: Tomas Tranströmer – Biografi (2011) – <https://www.nobelprize.org/prizes/literature/2011/transtromer/biographical/>
- Encyclopaedia Britannica: Tomas Tranströmer – <https://www.britannica.com/biography/Tomas-Transtromer>
- Poetry Foundation: Tomas Tranströmer – <https://www.poetryfoundation.org/poets/tomas-transtromer>

Faktagranskad i juni 2026. Nyckelfakta: Tomas Tranströmer föddes 15 april 1931 i Stockholm och dog 26 mars 2015 i Stockholm. Han utbildade sig till psykolog vid Stockholms högskola och arbetade bland annat på ungdomsvårdsskolan Røxtuna och från 1965 till 2000 vid Arbetsmarknadsinstitutet i Västerås. Debutdiktsamlingen "17 dikter" kom 1954. Han fick en stroke 1990 som gjorde honom delvis förlamad och nästan utan tal, men han fortsatte skriva och spela piano med vänster hand. Han fick Nobelpriset i litteratur 2011. Hans dikter är översatta till över 60 språk. Inga större osäkerheter i de centrala uppgifterna; antalet språk anges något olika i olika källor (oftast "över 60").

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.